

5. „A kormány válságos időkben elrendelheti, hogy a közületi és a magángazdálkodás körében a tilalmi határoknál kisebb javadalmú és kezdő állásokra is csak állástalanok alkalmazhatók”.

Ehhez kell, hogy járuljon a nyugdíjazási korhatárok szigorú betartása és a kezdő állások javadalmazásának emelése, hogy minél előbb lehetővé tétessen a korábbi családalapítás.

Ezen pontoknak kiegészítése, törvénybe iktatása és szigorú betartása elintézné az álláshalmozás és a kettős állások kérdését, enyhítené az ifjúság mai kilátástalan helyzetét, új felfogást vinne a társadalomba és leküzdené a l' art pour l' art pénzvágy mindent legigázó uralmát, hogy bihessük a jobb és nemesebb éle formákat bíró jövő eljövetelet.

Bogárdi József

A falu és az ifjúság

A hétköznapi élet nagyságai, ünnepélyek szónokai folytonosan hangoztatják a kiegyenlítés szükségességét. Hangsúlyozzák azt, hogy a vajdasági magyarságnak még soha sem volt nagyobb szüksége a szellemi, gazdasági összefogásra mint manapság. De a módokat, utakat az egységesedésnek még olyan keskeny ösvényeit sem jelölik meg.

A vajdasági magyar középosztály és a parasztság között semmi szervezett érintkezés nincsen. Nincs gazdagodás a két legjelentékenyebb társadalmi osztály értékes erejéből, s állandó idegen hatás, idegenből jövő beolvadás közben folytonosan híguló oldata a magja a vajdasági magyarságnak.

Ez a kis írás néhány gyakorlati útbaigazítást próbál adni azoknak, akik velünk együtt teljes lelkükkel átérzik azt hogy a falu számunkra nem csak falu, de cél, életünk tartalmának kiteljesülése — hogy bepillantassunk a falu lelkébe, gondolkozásába, életébe.

E lap hasábjain ezelőtt egy hónappal jelent meg egy munkám: „Induljanak el a vajdasági regós ifjak”. Ez alkalommal közelebb lépünk a célhoz:

Elindulnak a vajdasági regós ifjak!

Elindulnak... jobban mondva elindulnának, ha tudnák éreznék, hogy hol is kell kezdeniök a munkát. Egyelőre csak a legfontosabb kérdésekről akarunk beszélni, arról ami a legfontosabb.

A regós, falujáró diák, ceruzával, jegyzőkönyvvél, vázlatfüzetel, esetleg fényképezőgéppel felszerelve eléri a falut. (Nem hagy-

hatjuk megemlítés nélkül azt a tényt, hogy a vázlatkészítés van olyan fontos, mint a dolgok lejegyzése s a fényképezés, csak ritkán helyettesítheti a rajzot).

Első kérdéseinek a következőknek kell lennie:

1) Honnan származik a neve? 2) Van-e valami sajátos mozzanat a falu multjában? 3) Hogyan oszlik fel a falu (alvág felvág stb.) 4) Hány család él faluban? 5) Milyen a falu gazdasági, műveltségi, vallási állapota (milyen modorúak a gazdák?). A falu hányad része csak munkás, földnéküli. Milyen tanítói vannak (szerb, német, magyar)? Hogy oszlik meg a falu felekezeti szempontból?

A gazdasági oldalt esetleg specializálhatja: 1) Miket termel a falu? 2) Milyen gépekkel dolgozik? 3) Milyen trágyát használ? 4) Milyen modernebb értelemben vett „gazdaság” van a határban (pl. kertészet)? 5) Milyen színvonalon áll az állattenyésztés? 6) Tud-e a falu piacra termelni? 7) Miben látják megvalósulni az új, ideális gazdaságilag csak jót hozó jövődöt? 8) A házi ipart mennyire üzik? 9) Milyen színvonalon áll a kisipar? 10) Van-e szövetség, gazdakör? 11) Hogyan működnek? 12) Milyen a közbirtokosság helyzete? 13) Milyen gazdasági tervek foglalkoztatják az embereket? 14) Milyen eredményeket indok én leszűrni a falu gazdasági helyzetéről?

Vegyük a műveltségi és vallási oldalt: 1) A tanító helyzete a faluban? 2) A pap helyzete a faluban? 3) Az intelligencia (ha van) viszonya a néphez? 4) Mi ez osztály tagozódás alapja (születés vagy iskolázottság stb.)? 5) Tudnak-e a gyermekek saját anyanyelvükön írni, olvasni, énekelni? 6. Még milyen nyelven tudnak? 7) Az idegen nyelv káros-e az anyanyelv szempontjából? 8. Mit olvasnak a faluban (újság, könyv, ponyva, korok szerint tagolando)? 9) Milyen hatással van a város a cselédekre és a katonákra? 10) Van-e népkönyvtár? 11) Van-e valami kulturális egyesület? 12) Kik képviselik az intelligenciát, s milyen hatással vannak a népre? 13) Van-e az uralkodó felekezeten kívül más felekezet? Torzsalkodás van-e? 14) Úgy a műveltség, mint a vallás tekintetében mi a legsürgősebb teendő? 15) Vannak-e tervek? 16). Vannak-e terveim?

Ilyen általános érdekű, de nagy horderejű kérdésekkel a regős megismeri a maga valójában a falu lelkét: gondolkodásvilágát, s ekkor hozzáfoghat a részletkérdésekhez (pl. a mai napi probléma legsürgősebb kérdéséhez, a népművészethez, amely rohamosan kezd nem népművészet lenni).

A kapunál, a háznál és a csúrnél a falujáró diák éber szemmel, zsilipjeitől megszababított fantáziával s a mult iránti rajongó szeretettel járjon, mert neki nemcsak megnéznie kell a nép alkotásait, de azokat tudni is kell értékelni úgy történelmileg, mint esztétikailag.

Most pedig rátérünk az ember ráházatára:

1) Hogyan öltözködik a nép ünnepnap? 2) Hétköznapi és más alkalomkor? 3) Mik az egyes ruhadarabok nevei? 4) Külömböző

korú jellemző ruhadarabjai melyek? 5) Hogyan készítik az egyes ruhadarabokat? 6) Hat-e a városi divat? 7) Mik az egyes ruhadarabok szimbólikus jelentései?

A rajzokat itt nem mellőzhetjük, különösen azt kell ábrázolni, hogy az egyik ruha típus formailag hogy hat a másikra. A háziszótt szőnyegeknél a színt is vissza kell adni, hisz ez is a lényeghez tartozik. A kancsókról, dísztányérokról pedig egyenesen lopja le a mintákat, mielőtt még elvesznék és így tovább.

Azt nem kell említeni, hogy az öntudatos falujáró diák gyűjti a népdalt, népmesét és minden olyat, amit a nép szelleme alkot. (A dallamról ugyanezt csak azoknak mondhatom el, akiknek erre speciális tehetségük van).

Minden elképzelésünknek, igényünknek meg kell telnie és be kell teljesednie a népdalok képalkotásmedjának zamatából, képeinek sajátos világából, a népművészet tömör, zárt logikán épülő szerkezetiségéből, ősi levegőjéből, csodálatos színek gazdagságába nyíló életöröméből, az élet akaratának és nívóstudásának végtelen energiáiból.

A feladat a ma és a generációs életének biztosabb erkölcsi és anyagi alapokra való helyezése. Az út nehéz és fárasztó, de az első terhes és kényelmetlen lépéseket nekünk kell megtenni.

A mai vajdasági magyar középosztály dekodens úri szelleméből csak nagy, öntudatos, lelkében, minden parzszti értéket megmentő falusi elemek beözönlésével születet újjá! Emlékül nem vállalhatja azt a fontos súlyos küldetést, mely rá vár.

Donáth György

Fizessen elő a „Híd”-ra